

ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В УКРАЇНІ

Коваль І.Ф.

Академія фінансового управління

Програма реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів, передбачає запровадження міжнародних стандартів шляхом їх адаптації до економіко-правового середовища і ринкових відносин в Україні. Нині сформована система бухгалтерського обліку, яка ґрунтується на міжнародних стандартах. Дана система враховує правові норми здійснення підприємницької діяльності, методологічно і методично забезпечує формування та накопичення інформації про фінансово-господарську діяльність суб'єктів господарювання в Україні. Це створило умови для складання достовірної фінансової звітності. Фінансова звітність використовується власниками (засновниками), інвесторами, банківськими установами, працівниками, для оцінки прибутковості, конкурентоспроможності, потенціалу нарощування додаткової економічної вартості та інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання.

Ключові слова: міжнародні стандарти фінансової звітності, звітність підприємства, бухгалтерська звітність, бухгалтерський облік, звітність.

Постановка проблеми. Для ефективного управління потрібна зрозуміла для управлінців (користувачів) фінансова звітність. Вона відображає фінансовий стан та фінансові результати діяльності, дає змогу виявити, наскільки якісно управлінський персонал розпоряджається активами, що знаходяться в його управлінні. Застосування МСФЗ при поданні фінансової звітності не є обов'язковим для всіх вітчизняних підприємств. Вони можуть готувати звітність за МСФЗ на вимогу іноземного інвестора, за рішенням керівництва, зокрема в разі потреби покращити інвестиційну привабливість підприємства.

У суб'єктів, які складають звітність за МСФЗ, значно зростає можливість залучити додаткові джерела капіталу та партнерів по бізнесу, які допоможуть забезпечити економічне зростання і процвітання. У свою чергу суб'єкти, використовуючи МСФЗ, мають доступ до інформації про фінансовий стан потенційних партнерів, що слугує додатковим інструментарієм при їх виборі.

Забезпечення прозорості господарської діяльності суб'єктів національної економіки має величезне значення, оскільки, ринкова вартість капіталу визначається двома ключовими чинниками: майбутніми доходами та майбутніми ризиками. Деякі ризики дійсно характерні для діяльності самих організацій, проте є й такі, які спричинені відсутністю необхідної інформації, відсутністю точних відомостей про прибутковість капіталовкладень. Кредитори і інвестори згодні одержувати менший прибуток, але бути впевненими в тому, що достовірна, справедлива і точна інформація зменшує їх ризики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій: Міжнародний досвід удосконалення теоретичних основ підготовки фінансової звітності розглянуто у працях І.О. Бланка, Ю. Бріггема, Л. Шнейдмана, Джеймса К. Ван Хорна, Джона М. Ваховича, Л. Гапенскі, Т.Р. Карліна, В.М. Костюченко, Б. Нідлаза, О.М. Петрука, Я.В. Соколова, Є.С. Хендріксена, Ф. Хоудхурі та інших. Вагомий внесок у розробку теоретичних, організаційно-методичних та методологічних положень щодо удосконалення процесу складання фінансової звітності здійснили такі вчені, як: М.Т. Білуха, О.М. Брадул, Ф.Ф. Бутинець, Б.І. Валуєв, В.О. Ганусич, А.М. Гераси-

мович, Й.Я. Даньків, В.І. Єфіменко, Г.Г. Кірейцев, М.Д. Корінько, Я.Д. Крупка, М.Р. Лучко, Н.М. Малуґа, Є.В. Мних, Л.В. Нападівська, М.Я. Остап'юк, В.Ф. Палій, О.А. Петрик, М.С. Пушкар, А.В. Рабошук, В.В. Сопко, М.Г. Чумаченко, В.Г. Швець, В.О. Шевчук, М.М. Шигун та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Нормативно правова база впровадження міжнародних стандартів має дуже велике значення для українських підприємств які здійснюють перехід на МСФЗ. Основною проблемою в Україні, є відсутність координації між державними регуляторами в площині імплементації МСФЗ. Національний банк України, Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку України, Аудиторська палата України, Національна комісія з фінансових послуг видають власні нормативні документи, які трактують однакові події по різному.

Згідно змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», фінансову звітність, складену за національними стандартами, потрібно переводити у фінансову звітність за МСФЗ. Цей процес означає перехід з однієї системи стандартів, принципів та методів обліку в зовсім іншу систему, впровадження якої потребує зміни облікової політики згідно МСФЗ 1 «Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності».

Мета статті: є виявлення проблем, які виникають у підприємства при підготовці звітів за Міжнародними стандартами фінансової звітності вперше, а також узагальнення способів впровадження МСФЗ.

Виклад основного матеріалу. Фінансова звітність є структурованим відображенням фінансового стану та фінансових результатів діяльності суб'єкта господарювання. Метою фінансових звітів є надання інформації про фінансовий стан, фінансові результати діяльності та грошові потоки суб'єкта господарювання, яка є корисною для широкого кола користувачів при прийнятті ними економічних рішень. Фінансові звіти також демонструють результати того, як управлінський персонал розпоряджається довіреними йому ресурсами. Для представлення такої інформації фінансові звіти повинні надавати наступні дані

про суб'єкт господарювання, а саме про: активи, зобов'язання; власний капітал; доходи та витрати, у тому числі прибутки та збитки; внески та виплати власникам та грошові потоки.

Концептуальні основи підготовки і подання фінансової звітності визначають п'ять елементів фінансової звітності: активи, зобов'язання, доходи, витрати, капітал, які повинні відповідати не тільки своїм визначенням, але і критеріям їх визнання. Передбачені два критерії визнання активів і зобов'язань: 1) існування ймовірності, що майбутня економічна вигода, пов'язана з конкретним елементом звітності, буде отримана або втрачена; 2) наявність можливості надійно виміряти або оцінити у вартісному вираженні елемент фінансової звітності. Причому МСФЗ не дають ніяких кількісних критеріїв оцінки ймовірності, тому тут слід керуватися оцінкою суті явищ.

Зусилля ЄС в напрямі упорядкування обліку та звітності підприємств привели до прийняття директив, обов'язкових для всіх країн-учасниць. перша директива містить положення з реєстрації та публікації основної інформації про компанії. Друга директива обумовлює питання створення компаній з обмеженою відповідальністю, підтримки і функціонування їх капіталу. До неї включені положення, що регулюють збільшення чи зменшення статутного капіталу, випуск акцій, одержання дивідендів тощо. Третя директива регламентує аспекти злиття компаній країн-членів ЄС, а також визначає гарантії для кредиторів, найманих працівників, акціонерів, розглядає питання відображення відповідної фінансової інформації.

Четверта директива вважається фундаментом корпоративного законодавства ЄС. Вона містить положення про форму річних звітів, принципи обліку, аудиту, вимагає оприлюднення інформації для тих, на чий добробут впливає робота компанії. П'ята директива містить основні напрями проведення річного аудиту, питання призначення та оплати аудиторів, забезпечення їх незалежності. Шоста директива встановлює норми, яких необхідно дотримуватися при виділенні із компанії дочірнього підприємства, а також випуску на ньому акцій з подальшим розповсюдженням їх серед акціонерів материнської компанії. Інші директиви встановлюють єдині правила для складання, подання, оприлюднення та аудиту консолідованої фінансової звітності у державах – членах Європейського Союзу.

Складаючи фінансову звітність за міжнародними стандартами вперше, керівники підприємств та бухгалтерські служби можуть стикнутися з рядом проблем основними з яких є наступні:

- відсутність кваліфікованих фахівців, які можуть розуміти і застосовувати МСФЗ. Причому мова йде не лише про підготовку звітності, а й про використання і розуміння її. Найбільш результативним методом навчання МСФЗ є навчання у процесі впровадження стандартів в конкретній компанії;

- виникнення додаткових витрат внаслідок потреби у придбанні нового програмного забезпечення, за допомогою якого складання звітності значно полегшило роботу персоналу та зменшило можливість допущення помилок;

- необхідність у зборі додаткової інформації, яку вимагають МСФЗ, включення до посадових

обов'язків працівників підрозділів додаткових функцій;

- складність окремих стандартів. Найбільш важкі для сприйняття на сьогодні елементи МСФЗ – стандарти, присвячені відображенню у звітності фінансових інструментів, зокрема вкладень у цінні папери, похідних інструментів, дебіторської та кредиторської заборгованості. Складність також полягає ще й у тому, що активи і зобов'язання мають бути оцінені за справедливою вартістю, що є складним завданням для вітчизняних фахівців.

В свою чергу, власнику або керівнику підприємства необхідно виробити правильну стратегію впровадження МСФЗ. Існує два основних підходи до вирішення питання про переведення фінансової звітності на міжнародні стандарти:

1. трансформація бухгалтерської звітності, складеної відповідно до національних стандартів на звітність в стандартах МСФЗ;

2. конверсія або ведення паралельно з національними стандартами управлінського обліку відповідно до МСФЗ.

Шляхи впровадження МСФЗ:

1. Трансформація:

- Повна трансформація – переведення даних бухгалтерського обліку в кінці періоду шляхом декласифікації статей звітності або господарських операцій та внесення коригувань відповідно до МСФЗ;

- Повна трансформація з урахуванням вимог по перерахунку в іноземну валюту – приведення даних бухгалтерського обліку за НСБО в кінці періоду до вимог МСФЗ з додатковим перерахуванням в іноземну валюту відповідно до встановлених курсів.

2. Конверсія:

- Повна конверсія – ведення спеціалістом з обліку двох баз даних фінансової звітності: української та міжнародної;

- Трансляція – автоматизований процес перенесення даних в окремий реєстр бухгалтерського або управлінського обліку з автоматичним коригуванням та формуванням звітності відповідно МСФЗ.

Підприємство має право на свій розсуд обрати найбільш зручний для себе метод. Одні підприємства обирають перший шлях, у тому випадку, коли потрібно періодично, раз на квартал або раз у рік отримувати звітність відповідно до МСФЗ. Інші, йдуть шляхом, який дозволяє оперативно отримувати звітність відразу в двох стандартах, і, таким чином, застосовувати звіти в управлінні підприємством, розробці планів та бюджетуванні тощо.

При застосуванні паралельного обліку потрібно розуміти, що ведення обліку відразу в декількох моделях одночасно підніме важливу проблему – подвійного введення інформації. Якщо на підприємстві автоматизований бухгалтерський облік, технічно проблема може бути достатньо легко вирішена.

Значна кількість компаній готують фінансову звітність, переносючи дані бухгалтерського обліку в такі системи, як Excel, і вручну конвертують звітність відповідно до вимог міжнародних стандартів, але варто зазначити, що при великій кількості операцій конвертувати бухгалтерські дані досить проблематично, тому великі підприємства змушені використовувати спосіб трансляції.

Фінансова звітність в Україні являє собою бухгалтерську звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період. Метою фінансової звітності як основного джерела фінансової інформації є забезпечення потреб внутрішніх і зовнішніх користувачів для прийняття неупереджених управлінських рішень.

Вітчизняна фінансова звітність складається з: балансу (звіт про фінансовий стан), звіту про фінансові результати (звіт про сукупний дохід), звіту про рух грошових коштів, звіту про власний капітал і приміток до річної фінансової звітності.

Якщо порівнювати принципи бухгалтерського обліку та фінансової звітності за міжнародними стандартами і українським законодавством, то можна зробити висновки, що в українському законодавстві використовуються ті ж припущення, що передбачені МСФЗ. В українському законодавстві вимоги до якісних характеристик фінансової звітності розкриті менш детально ніж у МСФЗ. В національних положеннях відсутня така вимога до інформації, що відображається у фінансовій звітності як нейтральність, немає обмеження щодо співвідношення вигоди і витрат. Також не використовується поняття збалансованості якісних характеристик. В українській практиці відсутня можливість застосування професійних суджень бухгалтерів для визначення ймовірності отримання або втрати економічних вигод. Ще однією відмінністю є структура висвітлення принципів обліку у національних і міжнародних стандартах, що вносить деяке сум'яття і плутанину.

До недоліків можна віднести відсутність детальних інтерпретацій і прикладів додатків стандартів до конкретних ситуацій. До того ж запровадженню стандартів як в Україні, так і в усьому світі перешкоджають такі фактори, як розбіжності у рівні розвитку і традиціях, а також небажання національних інститутів поступитися

своїм пріоритетом і області регулювання і методології обліку.

Але навіть якщо Україна повністю перейде на Міжнародні стандарти фінансової звітності не слід очікувати потужного притоку інвестицій з-за кордону. Однак це є важливим кроком у побудові взаємної довіри між Україною і міжнародним співтовариством. Збільшення прозорості буде означати, що інвестиції стануть менш ризиковими для інвесторів, а значить, дешевшими.

Висновки. Із встановленням ринкових відносин в Україні національні господарюючі суб'єкти зіткнулися з необхідністю залучення капіталу через ринкові механізми. Для вирішення цього завдання господарюючі суб'єкти почали складати та подавати фінансову звітність за МСФЗ у добровільному порядку. Це забезпечило умови для залучення ними інвестицій не тільки на національних, а й на міжнародних ринках капіталу. В останні роки число господарюючих суб'єктів, які складають звітність за МСФЗ неухильно зростає.

Адаптування фінансової звітності до положень, принципів та вимог МСФЗ здійснюється з метою виходу на світові ринки. На сьогодні МСФЗ є ефективним інструментом європейської інтеграції та частиною сталого економічного розвитку для України. Більша прозорість і відкритість фінансової звітності показує реальний фінансовий стан суб'єктів господарювання та дає чітке уявлення про його інвестиційну привабливість. Використання МСФЗ має суттєві переваги перед П(с)БО для великої кількості підприємств та користувачів фінансової звітності. Процес застосування МСФЗ повинен бути поступовим та цілеспрямованим. Необхідно розробити такі нормативно-правові засади та методологічні підходи, які б давали змогу усунути недоліки вітчизняної системи обліку, а також удосконалювали б та модернізували основні аспекти ведення бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні.

Список літератури:

1. Веріга Г.В. Міжнародні стандарти фінансової звітності / Г.В. Веріга, А. Савро // Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. – № 9. – С. 19-25.
2. Впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності: краща світова практика, українські реалії та досвід країн СНД / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nabu.com.ua/Analytics/MSFO.pdf>
3. Голов С.С. Міжнародні стандарти фінансової звітності: вдосконалення та застосування / С.С. Голов // Бухгалтерський облік і аудит. – 2007. – № 11. – С. 7-13.
4. Яцунська О. С. Процес упровадження МСФЗ в Україні // Бізнес Інформ. – 2016. – № 3. – С. 173-182.

Коваль И.Ф.

Академия финансового управления

ПРИМЕНЕНИЕ МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТОВ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ В УКРАИНЕ

Аннотация

Программа реформирования системы бухгалтерского учета с применением международных стандартов, предусматривает введение международных стандартов путем их адаптации к экономико-правовой среды и рыночных отношений в Украине. Сейчас сформирована система бухгалтерского учета, которая основывается на международных стандартах. Данная система учитывает правовые нормы осуществления предпринимательской деятельности, методологически и методически обеспечивает формирование и накопление информации о финансово-хозяйственной деятельности субъектов хозяйствования в Украине. Это создало условия для составления достоверной финансовой отчетности. Финансовая отчетность используется собственниками (учредителями), инвесторами, банковскими учреждениями, работниками, для оценки прибыльности, конкурентоспособности, потенциала наращивания дополнительной экономической стоимости и инвестиционной привлекательности субъектов хозяйствования.

Ключевые слова: международные стандарты финансовой отчетности, отчетность предприятия, бухгалтерская отчетность, бухгалтерский учет, отчетность.

Koval I.F.

Academy of Financial Management

APPLICATION OF INTERNATIONAL FINANCIAL REPORTING STANDARDS IN UKRAINE

Summary

The program of reforming the accounting system with the application of international standards, provides for the introduction of international standards through their adaptation to the economic and legal environment and market relations in Ukraine. Currently, a system of accounting, which is based on international standards. This system takes into account the legal norms of entrepreneurial activity, methodologically and methodically provides formation and accumulation of information on financial and economic activity of business entities in Ukraine. This created the conditions for compilation of reliable financial statements. Financial statements are used by owners (founders), investors, banking institutions, employees, to assess profitability, competitiveness, potential for increasing the additional economic value and investment attractiveness of business entities.

Keywords: international standards of financial reporting, enterprise reporting, accounting, reporting.